

Les 92 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord התקרר hitqárer [hitpa'el] Afkoelen.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	מתקרר mitqárer	התקררתי hitqárantie	אתקרר ètqárer	אני
Ik (v)	מתקררת mitqárèrèt	התקררתי hitqárantie	אתקרר ètqárer	אני
Jij (m)	מתקרר mitqárer	התקררת hitqárantá	תתקרר titqárer	אתה
Jij (v)	מתקררת mitqárèrèt	התקררת hitqárant	תתקררי titqáre ^{rie}	את
Hij	מתקרר mitqárer	התקרר hitqárer	יתקרר yitqárer	הוא
Zij	מתקררת mitqárèrèt	התקררה hitqar ^{eráh}	תתקרר titqárer	היא
Wij (m)	מתקררים mitqáre ^{riem}	התקררנו hitqáran ^{oe}	נתקרר nitqárer	אנחנו
Wij (v)	מתקררות mitqáre ^{rot}	התקררנו hitqáran ^{oe}	נתקרר nitqárer	אנחנו
Jullie (m)	מתקררים mitqáre ^{riem}	התקררתם hitqárant ^{em}	תתקררו titqáre ^{roe}	אתם
Jullie (v)	מתקררות mitqáre ^{rot}	התקררתן hitqárant ^{en}	תתקררו titqáre ^{roe}	אתן
Zij (m)	מתקררים mitqáre ^{riem}	התקררו hitqáre ^{roe}	יתקררו yitqáre ^{roe}	הם
Zij (v)	מתקררות mitqáre ^{rot}	התקררו hitqáre ^{roe}	יתקררו yitqáre ^{roe}	הן

Geb. wijs: m: התקרר hitqárer, v: התקררי hitqáre^{rie}, mv: התקררו hitqáre^{roe}. Inf: להתקרר ^{le}hitqárer

Opdracht 2: Geef de uitspraak en de vertaling

ימים חמים	yámiem chamiem	[Het zijn] warme dagen
המאוורר מתקרר את החדר	hamm ^e awrer mitqárer èt hachèdèr	De ventilator koelt de kamer
זה מאוד חם כאן	zèh m ^e od cham kán	Het is hier erg warm
האם יש לך מזגן?	ha'iem yesh lách mazgán?	Heeft u (v) een airconditioner?
שלושים מעלות צלזיוס	hatèmpèrátoeráh [hie] sh ^e loshiem ma' ^{alot} tzèlz ^e yoes	De temperatuur is dertig graden Celsius
מתי יהיה הימים הקרים?	mátay yiyèh hayámiem haqariem?	Wanneer zullen zijn (=komen) de koude dagen?
קר בחוץ	qar bachoetz	[Het is] koud buiten
בבקשה, קרירים [קרים],	mayiem q ^{er} riem [qáriem], b ^e vaqásháh	Koel water, alstublieft (Water is meervoud; men gebruikt gewoonlijk qáriem)
אני שותה משהו חם	^a nie shotèh mashèhoe cham	Ik drink iets warm

Les 93 – Judaïca 22 – Shabbatsjaar en Jubeljaar

Shabbatsjaar

In onze maatschappij is de term 'sabbatsjaar' of 'sabbatical' ingeburgerd: na een paar jaar hard werken en sparen een half jaar of een jaar niet werken.

Zoiets droeg God zijn volk op in Exodus/Shemot 23:10–11 en Leviticus/Wayikra 25:3-4; het land mocht zes jaar worden bewerkt en moest dan een jaar rusten. Dan werd er niet gezaaid en niet geoogst. In dat jaar mocht je leven van waarmee God je de voorgaande jaren had gezegend, en ieder – ook de arme en de vreemdeling – mocht eten van wat nog op de akker groeit.

Het sabbatsjaar of shmittahjaar is ingesteld als les in vertrouwen. God wil concreet laten zien dat Hij betrouwbaar is en het beste met mensen voor heeft. Hij wil dat mensen rust nemen, omdat alleen maar werken ongezond is. De mens, en ook de grond en de natuur, mogen in het shabbatsjaar op adem komen. Het volk van God moet zich een jaar op zijn Schepper concentreren, zonder te worden afgeleid door materiële zaken. Een jaar om te leren Gods plannen te verstaan en te aanvaarden.

God maakte er een gebod van, opdat de Joden zo konden laten zien dat zij in gehoorzaamheid en afhankelijkheid op Zijn Zegen konden wachten, zonder daar zelf invloed op uit te oefenen.

De diepe les achter het shmittah-gebod is dat niet een automatisme van seizoenen zorgt voor een goede oogst, maar God zelf, de God van de natuur. Hij vermeerdert de opbrengst van het land als mensen, in gehoorzaamheid, het land

gedurende een sabbatsjaar onbewerkt laten. Ten diepste erkent men dat de 'natuur' niet de schepper is, maar dat de natuur een Meester heeft die hem aanstuurt.

Het woord שְׁמִיטָה {shmittah} is afgeleid van het werkwoord שָׁמַט {shámat}, laten vallen, los laten, braak laten liggen. Zo'n braakjaar was voor de akkers bovenal weldadig, omdat zij doorgaans niet bemest werden. In de Middeleeuwen kende men in Europa het drieslagstelsel, waarbij de grond zelfs om de drie jaar braak bleef liggen.

Het Joodse jaar 5775, dat van september 2014 tot september 2015 duurde, was een shabbatsjaar in Israël. Eigenlijk heeft men zich in Israël de laatste honderd jaar weinig aangetrokken van het verbod, in een shmittahjaar de grond te bewerken. Men kon gewoon de oogst, of de opbrengst ervan, niet missen. De opdracht werd veelal omzeild, door het land tijdelijk, voor één jaar, te verkopen aan een buitenlander, voor wie de opdracht niet geldt.

Voor het jaar 5775 heeft de Israëlische regering een bedrag van 100 miljoen shekel (ongeveer 22,5 miljoen euro) gereserveerd om boeren aan te moedigen, gehoor te geven aan de Bijbelse opdracht om hun land eens in de zeven jaar braak te laten liggen. Het geld gaat naar het ministerie van Religieuze Zaken, dat een deel van het geld gebruikt voor promotie-materiaal en voorlichting voor boeren die aan de opdracht willen gehoorzamen. Het grootste deel is bestemd voor steun aan boeren, die zich wel aan de shmittah willen houden maar het verlies aan inkomsten niet zelf kunnen dragen. Verwacht werd dat 5000 Israëlische boeren de shmittah zullen houden. Een klein deel van het budget is bestemd voor een speciale ceremonie aan het einde van het shmittahjaar. Tijdens het Loofhuttenfeest in september 2015, wanneer heel Israël voor God moet verschijnen, wordt bij de Westelijke Muur de Torah voorgelezen aan het volk, opdat zij deze onderhouden (Deuteronomium/Devariem 31:10-13)

Jubeljaar

Na zeven perioden van zeven jaar volgt in het vijftigste jaar het Jubeljaar, waarin volgens de Bijbel eveneens de grond niet mag worden

bewerkt.

God belooft overvloedige oogsten in de voorgaande jaren. Tevens gaan bezittingen (grondbezit) terug naar de oorspronkelijke eigenaar en slaven worden vrijgelaten. (Leviticus/Wayikra 25:8-17). Op andere tijdstippen kan familie een slaaf terugkopen. De prijs van grond wordt berekend naar het aantal te verwachten oogsten.

De naam 'Jubel' is afgeleid van יוֹבֵל yovel, jubileum.

Maar ongehoorzaamheid aan dit gebod heeft ballingschap tot gevolg.

Omdat het Joodse volk zich vanaf de tijd van koning Saul tot de ballingschap – 490 jaar lang – niet had gehouden aan het shabbatsjaar, werden zij in 586 BCE weggevoerd in de Babylonische ballingschap, die 70 jaar duurde. (2 Kronieken-/Divre Hayamiem 36:21). De grond lag 70 jaar braak en kon zijn verloren jaren van rust inhalen. Na de ballingschap stelden rabbijnen als reactie zeer strenge regels op met verboden werkzaamheden voor o.a. de shabbat. Jezus ging hier niet in mee: in de synagoge van Nazareth las hij Jesaja 61 voor, over het jubeljaar, het aangename jaar van de Heer. Als teken van de verlossing van de schepping heeft Hij juist op de shabbat mensen genezen, zonden vergeven en gebondenen bevrijd.

Opmerkelijk is, dat de Israëlieten na het relaas van tien van de verspieders en hun ongehoorzaamheid 38 jaar door de wildernis moesten trekken, buiten het beloofde land. Na het ongeloof van het Joodse volk in hun Messias, en na enkele opstanden tegen de Romeinen, moesten de Joden 38 jubeljaren = 1900 jaar in ballingschap buiten het land doorbrengen, tot het ontstaan van de Staat Israël.

Woordenschat

אֲדָמָה	a ^d ámáh (v)	Grond, aarde, bodem. Constr: אֲדָמָה admat
בָּצָר	bátzar [pa'al]	Druiven plukken
גָּלוּת, גּוֹלָה	gáloet, goláh (v)	Ballingschap, verbanning, diaspora
גּוֹלָה	golèh (m)	Banneling, balling, in diaspora levende
הַתְּפוּצוֹת	hat ^e foetzot (v mv)	De Diaspora, ballingschap
זָרַע	zára [pa'al]	Zaaien
נִזְרֵיהֶּ	n ^e zirèyáh (v)	Ongesnoeide wijnstok
יּוֹבֵל	yovel (m)	Jubileum, 50 ^e verjaardag

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־הַגּוֹלָה אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן

.....
 .....
 .....

אִיךְ--נִשְׁיֵר אֶת־שִׁיר־יְהוָה: עַל, אֲדַמַּת נִכְר

.....
 .....

Opdracht 3: Vervoeg het werkwoord עָשָׂה/עָשִׂי ásáh/ásie [pa'al] Doen, maken (to make).
 Zie les 91. De ה assimileert met achtervoegsels.
 Controleer jezelf op de website www.hebrew-verbs.co.il.

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	.....	.....	.....	אֲנִי
Ik (v)	עוֹשָׂה osáh	עָשִׂיתִי ásitie	אֶעֱשֶׂה è'èsèh	אֲנִי
Jij (m)	.....	.....	.....	אַתָּה
Jij (v)	.....	.....	.....	אַתְּ
Hij	.....	.....	.....	הוּא
Zij	.....	.....	.....	הִיא
Wij (m)	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	.....	.....	.....	אַתֶּם
Jullie (v)	.....	.....	.....	אַתֶּן
Zij (m)	.....	.....	.....	הֵם
Zij (v)	.....	.....	.....	הֵן

Geb. wijs: m: ....., v: ....., mv: ....., infinitief: לַעֲשׂוֹת la'asot

Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij als wij aan Sion dachten. Wij hadden onze harpen gehangen aan de wilgen die daarbinnen zijn. Toen zij die ons gevangen hielden, daar woorden van een lied van ons verlangden, en wie ons omvergeworpen hadden, blijdschap: Zing voor ons een van de liederen van Sion! zeiden wij: Hoe zouden wij een lied van de HEERE zingen in een vreemd land? (Psalm 137:1-4 HSV)

Bronnen: Wikipedia, Israel Today Magazine; nik.nl, parsha Behar; foto unitedwithisrael.org; Arno Lamm & Emile-Andre Vanbeckevoort in Reveil; Hebrew Verb Tables, Tarmon & Uval.
Zie ook: Wake Up; www.godskalender.nl/jubeljaar